

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-239 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-60/1468-386
Karar Tarihi : 23.12.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Metin HASSU, Zeynep ŞENGÖREN

C. ŞİKÂYET EDEN : Erkut Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Organize Sanayi Bölgesi Adnan Kahveci Blv. No:57
Kutlukent/Samsun

20 **D. ŞİKÂYET EDİLEN:** - T.C. Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğü
Samsun Liman İşletmesi
Liman Mh. Rıhtım Cd. Samsun
- Ceynak Lojistik ve Ticaret A.Ş.
Serbest Bölge Liman içi Samsun

30 **E. DOSYA KONUSU:** T.C. Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Samsun Liman İşletmesi'ne ait dört adet yatay deponun Ceynak Lojistik ve Ticaret A.Ş. (Ceynak) tarafından kiralanmış olmasının; TCDD Samsun Liman İşletmesi'nin depoların dolu olduğunu öne sürerek Erkut Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'ye depolarını kullandırmamasının ve şikâyetçi firmanın limanda açık saha kiralama yönündeki taleplerini reddetmesinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un ihlâli olduğu iddiası.

40 **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Şikâyet dilekçesinde özetle; 2004 yılında liman sahası içerisinde lojistik ve ithalât ile uğraşan firmalara açık saha kiralanıp, bu sahaya limana gelen eşyaları koymak için kapalı depo, antrepo ve çelik silo yapılmasına izin verildiği, ancak Erkut Nakliyat'ın açık saha kiralama taleplerinin Limanlar Daire Başkanlığı'nca uygun bulunmadığı belirtilmiştir. Şikâyetçi, kendisine ait deposunun bulunmamasından ötürü Liman İşletmesi'ne ait depoları kullanma zorunluluğunun bulunduğunu, ancak limanda bulunan dört adet yatay deponun Ceynak Lojistik tarafından kiralanmış olduğunu ifade etmektedir. Dilekçe'de ayrıca, Liman İşletmesinin depoların dolu olduğunu ileri sürerek şikâyetçi teşebbüsün depo kullanma isteklerini geri çevirdiği, bu nedenle Erkut Nakliyat'ın tahliye kapasitesinin çok altında işlem yaptığı, müşteri kaybettikleri ve TCDD ve

Ceynak Nakliyat'ın uygulamalarının şikâyetçi teşebbüsü zarara uğrattığı iddia edilmiştir.

50 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 14.10.2009 tarih ve 7385 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 26.10.2009 tarih ve 2009-4-239/İİ-09-MH sayılı İlk İnceleme Raporu, 4.11.2009 tarih ve 09-52 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlâline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-52/1264-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 16.12.2009 tarih ve 2009-4-239/ÖA-09-MH sayılı Önaraştırma Raporu 18.12.2009 tarih ve REK.0.08.00.00-110/442 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-60 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

60 **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da; şikâyet konusuna ilişkin olarak TCDD Samsun Liman İşletmeleri ve Ceynak hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasını gerektirecek bir ihlâl tespit edilemediğinden, şikâyetin reddedilmesi gerektiği görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Hakkında Önaraştırma Yapılan Taraflar

70 I.1.1. Ceynak Lojistik ve Ticaret A.Ş.

Faaliyetine ilk kez 1969 yılında Ceynak Ceyhan Nakliyat Petrol Turizm İnşaat Ticaret ve Sanayi Ltd. Şti. unvanı ile başlayan Ceynak uluslararası ölçekte faaliyette bulunan bir nakliye firmasıdır. Faaliyetlerinin temel noktası taşımacılık olmakla birlikte, Ceynak deniz, kara ve demiryolu taşımacılığı dışında depolama, liman hizmetleri, paketleme hizmetleri, konteynır bakım ve tamiri, kent temizlik hizmetleri (çöp toplama, süpürme vb.) alanlarında da faaliyette bulunmaktadır. Her türlü dökme emtianın, yüklemesi, boşaltılması, bu emtiaların muhtelif kilo ve ebatlarda çuvallanması, paketlenmesi, yüklemesi, boşaltılması gibi hizmetlerin yanı sıra, konteynır elleçlemesi, genel kargo yüklemesi, boşaltılması, taşıma, puantörlük, gözetim ve gümrük işleri sunan Ceynak, Mersin'de 12 adet (toplam 75.000-M/Ton), Samsun'da 3 adet (toplam 20.000-M/Ton) ve İzmir'de 6 adet (toplam 30.000-M/Ton) olmak üzere toplam 125.000-M/Ton kapasiteli çelik tahıl silolarına sahiptir. Ayrıca, İstanbul/Yenibosna, Kocaeli/Dilovası, Mersin, Mersin Serbest Bölge, Samsun (15.000 metrekare yatay kapalı depo) ve İzmir/Aliağa'da toplamda 80.000 metrekare yatay depolama alanı ve 300.000 metrekare açık alan ile antrepo faaliyet konusunda da hizmet vermektedir.

23.9.2008 tarih ve 27006 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19.9.2008 tarih ve 2008/59 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile TCDD'ye ait Samsun Limanı'nın "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemiyle özelleştirilmesi amacıyla 90 Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) tarafından yapılan ihaleler sonucunda en

yüksek teklifi veren Ceynak'a Samsun Limanı'nın devredilmesine karar verilmiştir. Devir işlemlerinin tamamlanması için Danıştay 1. Dairesi'nin görüşü beklenmektedir.

I.1.2. T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü

I.1.2.1. TCDD'nin Hukukî Statüsü

100 TCDD, idarî ve teknik yapılanmasına, 233 Sayılı KHK'ya dayanılarak çıkarılan 28.10.1984 tarihli ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan TCDD Ana Statüsü ile kavuşmuştur. Ana Statü'nün amacı, anılan düzenlemenin 1. maddesinde "... 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname Hükümlerine tabi olarak ve söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşu'nun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ile ilgili diğer hususları düzenlemektir." ifadeleri ile belirlenmiştir.

TCDD'nin hukuki bünyesini düzenleyen Statü'nün 3. maddesi ise şu şekildedir:

110 "1- Bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD; Tüzel Kişiliğe sahip, faaliyetlerinden özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir Kamu İktisadi Kuruluşu'dur.

2- Kuruluş KHK, bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabidir.

3- Kuruluş, Genel Muhasebe Kanunu ile Devlet İhale Kanunu Hükümlerine ve Sayıştay'ın denetime tabi değildir.

..."

120 Ana Statü'nün 4. maddesi ise TCDD'nin amaç ve faaliyet konularını düzenlemektedir. Buna göre, konveksiyonel, hızlı ve yüksek hızlı yeni demiryolları inşa etmek, Devletçe kendisine verilen demiryollarını, liman, rıhtım ve iskeleleri işletmek, genişletmek ve yenilemek, bunları tamamlayıcı faaliyetlerde bulunmak, tekel kapsamına giren bu işleri ekonomik olması, gerekli görülmesi ve talep olması halinde, başkaları eliyle yaptırmak, TCDD mülkiyetindeki taşınmazlarda tekel niteliğinde olmayan yat limanları, ticaret, kongre, fuar, kültür, alışveriş merkezleri, hastane, otel, konut, ofis, park, spor amaçlı ve benzeri tesisler yaptırmak ve işletmek, işin niteliğine göre nakdi sermaye koymaksızın mülkiyet devri olmadan 99 yıla kadar taşınmazların tahsisi suretiyle iştiraklere katılmak TCDD'nin faaliyetleri arasındadır. Maddenin devamında tamamlayıcı işler şu şekilde düzenlenmiştir:

"4- Tamamlayıcı işler gerektiğinde; ...

130 c)Görevlerinin gerektirdiği ambar, antrepo, depo, sundurma, silo, akaryakıt depoları ile benzeri tesisler ve umumî mağazalar kurup işletmek; yolcu ihtiyaçları için emanet odaları, otel, lokanta, gazino, büfe, büvet ve benzeri yerleri kurup işletmek veya işleticiliğini vermek"

...

5-devletçe kendisine verilen liman, iskele ve rıhtımlarda tekel olarak;

...

c)deniz kıyısında veya geri sahalarda, antrepolar, ambarlar, sundurmalar, hangarlar, açık sahalara, yolcu salonları kurup işletmek

...

140 Ayrıca tekel kapsamına giren işlerin, ekonomik ve zarurî görülmesi halinde kısmen veya tamamen başkaları eliyle de yaptırabilir.”

Kuruluş Yönetim Kurulu'nun düzenlendiği 6. maddenin ikinci fıkrasında “Yönetim Kurulu Kuruluşun amaç ve faaliyetlerini gerçekleştirme ve Yönetimi ile ilgili gerekli her türlü kararları alır” ifadesi yer almaktadır.

1.1.2.2. TCDD'nin Teşebbüs Niteliği

150 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine göre “Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.” Bir anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için teşebbüsler arasında yapılmış olması gerekmektedir. Kanun'un “Tanımlar” başlıklı 3. maddesinde, teşebbüsün “piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle, bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimleri” ifade ettiği belirtilmiştir. Söz konusu kanun hükmünden hareketle, teşebbüs kavramının “ekonomik faaliyette bulunma” ve “ekonomik bağımsızlık” olmak üzere iki temel unsuru olduğu görülmektedir. Buna göre, nasıl finanse edildiğine ve yasal statüsüne bakılmaksızın ekonomik aktivitede bulunan her birim teşebbüstür.

160 TCDD, ana statüsünde de belirtildiği üzere bir Kamu İktisadi Kuruluşu (KİK) olarak kurulmuştur. Devletin ekonomide doğrudan faaliyet göstermesinin aracı olan bu kurumlar 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı KHK ile düzenlenmişlerdir. Bu düzenleme, sermayesinin tamamı devlete ait İktisadi Devlet Teşekkülleri (İDT), tekel niteliğindeki mal ve hizmetleri üretmek ve pazarlamak üzere kurulan KİK'ler, bunlara bağlı müesseseler, bağlı ortaklıklar ve iştirakleri kapsamaktadır ve “Kapsam ve Amaç” başlıklı 1. maddesi, İDT, KİK ve bunların müesseselerinin, bağlı ortaklıklarının kurulmasını, iştiraklerinin teşkilini, özerk bir tarzda ve ekonominin kurallarına uygun olarak yönetilmelerini; iktisadi devlet teşekküllerinin ekonomik gereklere uygun olarak verimlilik ve karlılık ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmelerini, bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmaların ve kamu iktisadi kuruluşlarının kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun olarak verimlilik ilkesi doğrultusunda yürütmelerini bu kararnamenin amaçları arasında saymaktadır. Ayrıca yukarıda belirtilen TCDD Ana statü hükümlerinde de TCDD'nin özel hukuk hükümlerine tabi olduğu ve Sayıştay denetimi dışında tutulduğu ifade edilmiştir. Tüm bunlardan hareketle

170

09-60/1468-386

180 TCDD'nin kamu sermayesine sahip olsa da özellikle demiryolları, liman, rıhtım ve iskele işletimi pazarında ve bunların tamamlayıcı işlerin yürütüldüğü pazarlarda ekonominin gerekleri uyarınca verimlilik ve kârlılık ilkeleri doğrultusunda hareket eden ve böylelikle de ekonomik faaliyette bulunan bir birim olduğu anlaşılmaktadır.

Ana Statü'nün 6. maddesi ikinci fıkrasında ise TCDD Yönetim Kurulu'na faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere her türlü kararı alma yetkisinin verilmiş olması da TCDD'nin bağımsız olarak karar verebildiğinin göstergesi olmaktadır.

Netice itibarıyla, TCDD'nin ekonomik faaliyette bulunan bağımsız bir birim olduğu, 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde teşebbüs niteliği için sayılan "ekonomik faaliyette bulunma" ve "ekonomik bağımsızlık" unsurlarını taşıdığı ve bu suretle teşebbüs niteliğine haiz olduğu anlaşılmıştır.

190 I.2. İlgili Pazar

I.2.1. İlgili Ürün Pazarı

Şikâyet esas itibarıyla gemi ile limana gelen yüklerin depolanması ile ilgili olup, söz konusu olayda depolama hizmetlerinin herhangi bir başka hizmetle ikamesi yoktur. Bu çerçevede, dosya bakımından ilgili ürün pazarı "depolama hizmetleri" pazarı olarak belirlenmiştir.

I.2.2. İlgili Coğrafi Pazar

200 Şikâyetin konusunu Samsun'a gelen yüklerin depolanması oluşturmaktadır. Gelen yüklerin limanda elleçlemesi yapılmakta sonra ise gerekli yerlere taşınması gerçekleştirilmektedir. Bu yüklerin elleçlenmesi için gerekli donanımın ilgili limanda hazır olması gerekmektedir. Farklı bölgelerden gelen yükün Samsun yerine başka limana indirilmesi teorik olarak mümkün olmakla beraber pratikte bu firmalara yüklüce bir maliyet getirecektir. Hem geminin değiştirdiği rota nedeniyle hem de yeni belirlenen limanda bulundurulması gereken ekipman nedeniyle oluşacak maliyet böyle bir çabayı anlamsız kılacaktır. Ayrıca Samsun'a inen bir yükün başka bir şehirde depolanmasının yaratacağı ek maliyet nedeniyle teşebbüslerce tercih edilmediği, teşebbüslerin mümkün olduğunca yükü indirdikleri bölgenin yakınında depolama yapmak istedikleri (örneğin hemen limanın içindeki depolar) anlaşılmaktadır. Bu nedenlerle, ilgili coğrafi pazar 210 "Samsun" olarak tespit edilmiştir.

I.3. Yapılan Tespitler ve Deliller

I.3.1. Yapılan Görüşmeler

I.3.1.1. TCDD Samsun Liman İşletmesi Yetkilileri ile Yapılan Görüşme

Raportörlerin görüştüğü TCDD yetkilileri konuya ilişkin olarak aşağıdaki hususları belirtmişlerdir:

- Ambar ve depo kiralama ve depolama TCDD tarafından uygulamaya konulan Liman Hizmetleri Tarifesi ve genelgeler ile yapılmaktadır. Şu andaki uygulamaya göre kapalı alanlar 15'er günlük ve açık alanlar birer aylık süreler halinde kiraya

220 verilmektedir. Kapalı ambarların her bir bölmesinin 15 günlük kira bedeli 2.750 ABD Doları'dır. Kiralama süresinin bitiminde firmanın yeniden kiralama talebinde bulunması halinde kira sözleşmesi hükümlerine aykırı hareket edilmediği, ödemelerin zamanında yapıldığı ve ambarda mal olduğu durumlarda 15 günlük süre için kira sözleşmesi yenilenmektedir ve sözleşmelerin bir nüshası Limanlar Dairesi Başkanlığına gönderilmektedir. Liman Hizmetleri Tarifesinde -yukarıdaki şartlar yerine getirildiği takdirde- kira sözleşmesinin yenilenmesini engelleyen bir hüküm bulunmamaktadır.

230 - Samsun Limanı'nda 1.750 metrekarelik 5 adet ambar bulunmaktadır. Şu an itibarıyla hepsi Ceynak'a kiralanmıştır ve 15'er günlük süreyle kira sözleşmesi yenilenmektedir. Her bölme 3.500-4.500 ton aralığında dökme yük alabilmektedir. TCDD depoları haricinde liman sahası içerisinde Ceynak ve Fer Dış Ticaret A.Ş. (Fer) firmalarının yatay ve dikey siloları bulunmakta olup ayrıca Liman'ın çıkış kapısı yanında bulunan serbest bölge içerisinde de dökme yük stoklanmasına yönelik olarak kapalı ambarlar bulunmaktadır. Uygulama da bu iki lojistik firması da bu ambarlardan zaman zaman yararlanabilmektedir.

240 - Mezkûr iki firma daha çok hububat taşımacılığı yapmaktadır. Liman'da hububatlar için lojistik hizmeti genel olarak bu iki firma tarafından verilmektedir. Liman'da elleçlenen dökme hububat yükünün yaklaşık %....'ü Ceynak tarafından getirilmektedir, Yeşilyurt İskelesi'nde ise hububat yükünün çoğunluğunun Erkut Nakliyat tarafından boşaltıldığı tahmin edilmektedir. Samsun'da yaklaşık 4-5 yıl önce açılmış ve benzer şekilde yükleme boşaltma hizmeti veren iki adet özel iskele bulunmaktadır. Erkut Nakliyat, bu özel iskelede de faaliyet göstermektedir. Bu iskelelerin arkasındaki yakın sahalarda kendilerine veya özel firmalara ait çok sayıda kapalı ambar bulunmakta olup Gümrük Müdürlüğü kontrolü altında hububat tipi eşya stoklanması yapılmaktadır.

250 - Özel İskeleler, aynı işlemleri gerçekleştirebildikleri için Samsun Limanı'na alternatif oluşturmaktadırlar. 2005 yılından sonra açılan özel iskeleler sebebiyle, o tarihten itibaren Samsun Limanı'nın yük trafiğinde ciddi bir azalma meydana gelmiştir. Bugün itibarıyla özel iskelelerde elleçlenen yük miktarı Samsun Limanı'nda elleçlenen dökme yük miktarının 5 katına kadar ulaşmaktadır.

- TCDD tarafından 2003 yılında Liman'da Ceynak ve Fer firmalarına yap işlet devret modeli ile 15 yıllığına saha kiralanmış olup, burada silo ve yatay depo yapılmasına, kira sözleşmesine göre izin verilmiştir.

- Gümrük işlemlerinin tamamlandığı durumlarda gemilerden kamyonlara direkt yükleme yapılarak sevk işlemi gerçekleştirilmektedir. Ancak, eğer gümrük işlemleri tamamlanmadıysa bu işlemler bitene kadar malların depolarda tutulması gerekebilmektedir.

260 - Ceynak'ın TCDD depolarında sürekli malı bulunduğu ve mevzuatta da aksine bir hüküm bulunmadığından, gerekli şartlar yerine getirildiği müddetçe depolar onun adına kiralanmaya devam etmektedir. Ancak depo boşaldığı zaman, gemi ile getirdiği hububatın boşaltılması talebinde bulunan ve bu eşyayı stoklamak için ambarları kiralamak sureti ile kullanmak isteyen ilk firmaya şartları yerine getirmesi kaydı ile kiralama yapılmaktadır. Daha sonraki günlerde geleceği

270 beyan edilen eşyalar için önceden ambar kiralaması haksız rekabetin önüne geçilmesi amacı ile yapılmamaktadır. 2009 yılı ambar defteri kayıtlarından görüleceği üzere depoların tamamı kirada olup içinde hububat bulunmaktadır. Liman İşletmesi KİT olarak hizmet verdiği için mevzuat dışı keyfi bir uygulama yapılması mümkün değildir. Ayrıca, İşletme'nin uygulamaları, TCDD Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından düzenli olarak denetlenmektedir. Liman, depo kiralama ile ilgili veya uygun deponun ilk talep edene kiraya verilmemesine ilişkin herhangi bir soruşturma geçirmemiştir.

1.3.1.2. Ceynak Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

Şirket yetkilisinin konuya ilişkin görüşleri aşağıdaki şekildedir:

- Faaliyete ilk başladığımızda liman alanında bulunan kendi depolarımız bize yeterli olmaktadır, ancak son yıllarda faaliyetlerimizde yaşanan artıştan dolayı hem Samsun Limanı'nda bulunan Fer dış Ticaret ve Liman İşletmesi'ne ait depoları hem serbest bölgedeki depoları hem de Gümrük Müdürlüğü'nce müsaade edilen depoları kullanmaktayız.
- 280 - Ceynak tarafından 2008 yılında .....Ticari Sır..... ton mal boşaltıldı. Bunun .....Ticari Sır..... tonu için Ceynak, ...Ticari Sır..... tonu içinse Samsun Liman İşletmesi depoları kullanılmış olup, kalanı Fer tesisleri ve serbest bölgede depolanmıştır. Öte yandan, Yeşilyurt Limanı'na gelen yükler için Organize Sanayi Bölgesi'ndeki yeddi emin depoları ve bu Liman'daki depolar kullanılmaktadır.
- Hububat depolanmasına yönelik toplam 20.000 ton kapasiteli 3 adet silomuz bulunmaktadır. Fer'in depolama kapasitesinin yaklaşık .....Ticari Sır..... ton olduğunu ve serbest bölgede faaliyet gösteren Sasbaş Samsun Serbest Bölgesi Kurucu ve İşleticisi A.Ş. (Sasbaş)'nin kuru yük depolama alanının ise .....Ticari Sır..... ton olduğunu tahmin etmekteyiz. Ayrıca Toprak Mahsulleri Ofisinin .....Ticari Sır..... tonluk kapasiteli silolarına da hem gümrüklü hem gümrüksüz yük konulabilmektedir. Sanayi bölgesinde pek çok yeddi eminli depo bulunmaktadır. Bunların yaklaşık kapasitesi 100.000 tondan fazladır. Organize Sanayi Bölgesi Yeşilyurt Limanı'na yakın olduğundan, bu Liman'dan gelen yükler için, Gümrük İdaresinin kontrolünde, söz konusu depolar kullanılmaktadır. Bu depolar farklı kişi ve şirketler tarafından işletilmekte ve kiraya verilmektedir. Yeşilyurt Limanı çevresindeki gümrüklü depoların kiralama bedeli Samsun Limanının depolarından %20 daha ucuzdur. TCDD Liman İşletmesi'nin dökme yükü depolama alanı Samsun'daki gümrüklü kapalı depolama alanları içinde yaklaşık %10'luk bir kısmı oluşturmaktadır. Bölgedeki mevcut kapasiteye rağmen depo yetersizliği nedeniyle dökme yük getiren gemilerin bir kısmı farklı limanlara yönelmiştir, örneğin Bandırma Limanı gibi.
- 290 - Depolarımıza son iki yıldır Ceynak'ın taşıdığı yük konulmuştur. Ancak 2007 yılında depoları Erkut Nakliyat ve başka firmalara kiralamıştık.
- Gemilerin hangi limana yanaşacağı hususunda, Ceynak ithalâtçı firmaları depoların doluluk durumuna göre yönlendirir. Ancak nihai kararı yine mal sahibi olan ithalâtçı firmalar vermektedir. Yeşilyurt Limanı'ndaki, liman hizmetleri ve
- 300

09-60/1468-386

depolama hizmetleri daha ucuzdur. O bölgedeki depolama imkânları daha fazla olup, elleçleme hızı ve elleçleme kapasitesi daha yüksektir.

- 310 - Ceynak 2009 yılındaki faaliyetlerinin yaklaşık %60'ını Samsun Limanı'nda, %40'ını Yeşilyurt Limanında gerçekleştirmiştir. Nakliyesi yapılan yükün %90'ı gümrüklü depolara alınarak, %10'u ise depolanmadan direkt ilgili yere ulaştırılarak taşınmaktadır.

I.3.1.3. Sasbaş Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

- 320 Şirket yetkilisi konuya ilişkin olarak, serbest bölge içindeki depoların işletmesinin Sasbaş tarafından yapıldığını; depoların beş bölmeden oluştuğunu ve kapasitesinin kuru dökme yük için toplam olarak 14.000 ton olduğunu; Erkut Nakliyat'ın pek çok kez depolarını kiraladığını; Erkut Nakliyat'ın zaman zaman bir hafta öncesinden depo talep ederek, herhangi bir bedel ödemeksizin deponun bir hafta boyunca kendisi için ayrılmasını istediğini, ancak bir hafta önce yapılan ve bedeli ödenmeyen taleplere cevap veremeyebildiklerini; şu anda Erkut Nakliyat'ın taşıması ve istiflemesini yaptığı ...'nin .....Ticari Sır..... ton buğdayının depolarında bulunduğunu;

- 330 - Sasbaş haricinde, Samsun Limanı'nda hububat depolaması yapılabildiğini; Ayrıca organize sanayide toplam kapasiteleri 100.000 tonu geçen pek çok depo bulunduğunu; bunların %90'ına yakınının Erkut Nakliyat tarafından kiralandığını tahmin ettiklerini; Ayrıca ihtiyaca göre de yeni depo yapılmasının önünde bir engel bulunmadığını; Gümrük Müdürlüğü'nün onayı ile depoların yeddi eminli depo haline getirilerek antrepo niteliği de kazandığını; Samsun Limanı ve Yeşilyurt Limanı içinde faaliyette olan altı adet lojistik firması (Erkut Nakliyat, Ceynak, Köktaş Nakliyat, Yunusoğlu Nakliyat, Albayrak Nakliyat ve Yiğitoğlu Nakliyat) bulunduğunu;

- Yeşilyurt Limanı'nın Samsun Limanı'na alternatif oluşturduğunu; ayrıca Toros Tarım'ın limanının da anılan lojistik firmalarına hizmet verdiğini belirtmiştir.

I.3.1.4. Yeşilyurt Demir Çelik Liman İşletmeleri Ltd. Şti. (Yeşilyurt Limanı) Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

- 340 Raportörlerin görüştüğü yetkili;

-Liman'ın Ocak 2006 tarihinde, her türlü dökme ve kargo yük elleçlemek amacıyla faaliyete geçtiğini; yıllık toplam 5.000.000 ton yük elleçleme kapasitesine, 6.800 metrekare kapalı ambara ve 40.000-45.000 metrekare açık depolama alanına sahip olduğunu, Liman sahası içinde 6 adet depolarının bulunduğunu;

- Depoların gümrüklü olmadığını; ancak ithalâtçı firmaların Gümrük Müdürlüğüne yapılacak müracaat sonucu antrepo olarak kullanılabilindiklerini; 2.000 tonluk kapasiteye sahip bir depoyu kendilerinin kullanıp, diğerlerini yıllık olarak kiraya verdiklerini; kiraya verilen depoların birisinin ithalâtçı firma ... tarafından

09-60/1468-386

- 350 kiralandığını; ancak bu firmanın nakliyatçısı Erkut Nakliyat olduğundan bu depodan Erkut Nakliyat'ın yararlandığını;
- Liman'da dökme yük konulabilen 4.000 ton kapasiteli 4 adet depo bulunduğunu; bunların aylık kira bedelinin 5.000 ile 7.000 ABD Doları arasında olduğunu; ancak ticarî koşullar gerektirdiği takdirde bu fiyatların altına da inilebileceğini; ticari bir işletme olarak depolar boş olduğu zaman deniz yolu ile gelen yüklerin taşımacılığını yapan firmalarla çalıştıklarını;
  - Liman'daki depolar haricinde organize sanayi bölgesinde ve dışında da pek çok kapalı depo alanının lojistik şirketleri tarafından depolama amacıyla kullanıldığını; orta vadede depo sayısını iki katına çıkarmayı planladıklarını;
- 360 - Liman'ın, TCDD Limanı'na göre daha yeni olduğunu; elleçleme hızının daha yüksek olduğunu; bu nedenle daha çok tercih edildiğini; dolayısıyla TCDD limanına bir alternatif olarak düşünülebileceğini ifade etmiştir.

I.3.1.5. Fer Dış Ticaret A.Ş.'de Yapılan Görüşme

- 20.11.2009 tarihinde Raportörlerce Fer'e gidilmiş, ancak bir yetkili bulunamadığından büro sorumlusu ile görüşülmüştür. Görüşmede, Liman sahası içerisinde 3.200 ton kapasiteli 4 adet depolarının olduğu; Erkut Nakliyat ile ağırlıklı olarak çalışıldığı ve önümüzdeki günlerde depoların tamamıyla Erkut Nakliyat'a kiralanmasının söz konusu olduğu bilgisi edinilmiştir.
- 370

I.3.2. Taraflardan Elde Edilen Belgeler

I.3.2.1. TCDD Liman İşletmeleri'nden Elde Edilen Belgeler

- 1) Raportörlerce, yerinde inceleme esnasında, Erkut Nakliyat'ın 30.9.2009 tarihinde TCDD'ye yolladığı, TCDD Samsun Limanı sahası içerisinde 4 adet 4.000 tonluk buğday silosu yapmak için asgari 5.000 metrekare açık sahanın kiralanması talepli yazı bulunmuştur. Bunun üzerine söz konusu Genel Müdürlük bu hususla ilgili olarak Samsun Liman Başkanlığı'ndan görüş istemiştir. Samsun Liman Başkanlığı'nca hazırlanan görüş yazısında ise şu ifadeler yer almıştır:
- 380 *"Limanımız sahası içerisinde şu anki mevcut durum ve yakın gelecekteki İşletme faaliyetlerimizi etkilemeyecek olan Erkut Nakliyat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.'nin talep ettiği 5.000 m² açık saha için uygun beton alan bulunmakla birlikte; Özelleştirme sürecinin devam etmesi nedeni ile bu aşamada buğday silosu yapmak üzere kiralık yer tahsisi yapılmasının limanımızda değer artış veya azalışına neden olabileceği gibi özelleştirme usul ve esasları ile bir çelişki yaratabileceği Müdürlüğümüzce düşünülmektedir.*
- 2) Yerinde inceleme sırasında edinilen bir diğer belge ise, Ceynak ile 13.11.2009 tarihinde imzalanan *"Kapalı Sundurma Kira Sözleşmesi"*dir. Sözleşme 16.11.2009 ile 30.11.2009 tarihlerini kapsamaktadır.

390

09-60/1468-386

3) Yapılan incelemede, Samsun Liman İşletmesi'ne Genel Müdürlük tarafından gönderilmiş ve ambar kiralalarını düzenleyen belgeler alınmıştır. 22.7.2004 tarih ve 4943 sayılı bildirimde kira bedelinin 6.000 ABD Doları olduğu ve ikinci süre uzatımında bu ücretin %100 zamlı uygulanacağı belirtilmiştir. Ancak bu düzenleme 29.9.2006 tarih ve 30367 sayılı bildirim ile uygulamadan kalkmış ve kiralama ücreti 2.750 ABD Doları olarak belirlenmiştir. Süre uzatımında zamlı ücret uygulaması da yeni bildirim ile ortadan kalkmıştır.

400 4) Çeşitli firmaların depo kullanma taleplerine cevaben Liman İşletmesi tarafından hazırlanan yazılar yerinde incelemede edinilen belgeler arasındadır. Bunlardan Erkut Nakliyat'a gönderilen 18.9.2009 tarih ve 3850 sayılı yazıda ambarların kirada olduğu ve talep edilen tarih itibari ile kira süresinin dolduğu, ancak kiracı firma ambarı boşalttığı takdirde kiralama talebinin değerlendirilebileceği; 13.10.2009 tarih ve 4040 sayılı yazıda ambarların başka firmalar tarafından kiralanmış olması sebebiyle müsait ambarın bulunmadığı ve 28.5.2009 tarih ve 2632 sayılı yazıda kapalı ambara konulmak istenen yükün geliş tarihinin belirtilmediği, ambarların hepsinin kirada olması sebebiyle şu an için bahse konu yükün konulacağı müsait ambarın bulunmadığı bildirilmiştir.

410 5) Yerinde inceleme sırasında incelenen bir diğer belge ise Ambar Defteri kayıtları olmuştur. Bu kayıtlardan, ambarların Nisan 2009 tarihinden itibaren Ceynak adına kirada olduğu ve kiralama süresi bitiminde sürenin 15 gün uzatıldığı anlaşılmaktadır. Ambar Defteri'ndeki geçmiş yıl kayıtları incelendiğinde ise ambarların başka firmalarca da kiralandığı görülmektedir. Örneğin ambarların 2004 ve 2005 yılının çeşitli aylarında ... ve ... adlı firmalarca ve 2006 yılında ... gibi firmalarca kiralandığı görülmektedir. Şikâyetçi Erkut Nakliyat'ın da 21.5.2007 tarihinde 3 kez uzatmalı olarak ve 21.4.2005 tarihinde bu ambarları kiraladığı belirlenmiştir.

6) İnceleme esnasında edinilen bir diğer belge ise TCDD Samsun Limanı'nın 2007 yılından bu yana elleçlediği yük miktarını gösterir belgeler olmuştur. Bunlara dayanarak hazırlanan tablolar aşağıda gösterilmektedir.

420 Tablo 1: TCDD Samsun Limanı'nda Elleçlenen Eşyanın Rejimlere Göre Dağılımı (Ton)

	2007	2008	2009 (10 aylık)
Dökme katı	688.703	661.990	658.235
Dökme sıvı	31.006	54.100	23.262
Karışık	374.351	418.494	285.434
Ro-Ro	522.245	378.527	193.730
Konteyner	0	0	0
TOPLAM	1.616.305	1.513.111	1.160.661

Tablo 2: TCDD Samsun Limanı'nda Elleçlenen Dökme Yükün Yıllara Göre Dağılımı (Ton)

Dökme Yük Cinsi		2007	2008	2009
Hububat	mısır-soya-ay çekirdeği	21.930	22.406	0
	küspe-kepek	31.971	22.434	0
	buğday	302.189	517.667	403.996
	mısır	12.722	0	0
	soya fasulyesi	4.363	0	0
Diğer Dökme Yük	bakır	2.918	0	0
	kömür	282.730	92.781	52.208
	hurda	22.206	3.286	202.031
	gübre	3.262	3.406	0
	maden-pik demir	4.412	0	0
TOPLAM		688.703	661.980	658.235

Erkut Nakliyat ve Ceynak'ın 2007 yılından itibaren limana getirdiği yük miktarını gösterir belgede aşağıdaki veriler yer almaktadır:

Tablo 3: Erkut Nakliyat ve Ceynak'ın 2007 yılından itibaren limana getirdiği yük miktarı

.....Ticari Sır.....

430 I.3.2.2. Ceynak'tan Elde Edilen Belgeler

Teşebbüste yapılan incelemede elde edilen 2008 yılı "*Gemi Takip Raporunu*" nu içeren 2 adet CD'nin içindeki veriler dikkate alınarak Ceynak'ın kullandığı depoların ve limanların dağılımı ortaya çıkarılmıştır:

Tablo 4: Ceynak'ın 2008 Yılında Kullandığı Depoların Dağılımı

.....Ticari Sır.....

Yine bu belgeden, Ceynak Nakliyat'ın 2008 yılında getirdiği yüklerin yaklaşık %....'sini Samsun Limanı'na ve %....'ini Yeşilyurt Limanı'na indirdiği ve 2009 yılında ise getirdiği yüklerin yaklaşık %....'ini Samsun Limanı'na ve %....'ini Yeşilyurt Limanı'na indirdiği anlaşılmıştır.

440

I.3.2.3. Sasbaş'tan Elde Edilen Belgeler

Sasbaş'ta yapılan yerinde inceleme esnasında Erkut Nakliyat'ın serbest bölgedeki depoları kiraladığını gösterir nitelikte 12.3.2008 ve 17.11.2009 tarihli "Araç Giriş/Çıkış Talep Formu" elde edilmiştir.

I.3.2.4. Yeşilyurt Limanı'ndan Elde Edilen Belgeler

Yeşilyurt Limanı'ndan Erkut Nakliyat ve Ceynak'ın 2007 yılından itibaren limanda elleçlediği yük miktarını gösterir ve aşağıda tablolastırılan belge alınmıştır:

09-60/1468-386

450 Tablo 5: Erkut Nakliyat ve Ceynak'ın 2007 yılından itibaren Yeşilyurt Limanı'nda elleçlediği yük miktarı

.....Ticari Sır.....

I.4. Değerlendirme

Şikâyet dilekçesinde belirtilen iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki TCDD'nin şikâyetçiye ait açık saha kiralayıp depo kurma talebini reddetmesi, diğeri de şikâyetçi için kullanmasının zorunlu olduğunu ileri sürülen, Liman'daki depoların kullandırılmamasıdır.

460 Burada altının çizilmesi gereken bir diğer husus ise Samsun Limanı'nın şu andaki durumudur. 23.9.2008 tarih ve 27006 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 19.9.2008 tarih ve 2008/59 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı ile T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD)'ne ait Samsun Limanı'nın "İşletme Hakkının Verilmesi" yöntemiyle özelleştirilmeleri amacıyla Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) tarafından yapılan ihaleler sonucunda en yüksek teklifi veren Ceynak'a Samsun Limanı'nın devredilmesine karar verilmiştir. TCDD Samsun Limanı'nın İşletme Hakkının Devrine İlişkin İmtiyaz Sözleşmesi Ceynak, TCDD ve ÖİB tarafından atılan ön imza sonrasında, Danıştay 1. Dairesine incelenmek üzere gönderilmiş olup, halen anılan daire tarafından Sözleşme'nin incelenmesi devam etmektedir. Bu nedenle Samsun Limanı hâlihazırda TCDD

470 tarafından işletilmektedir.

I.4.1. 4054 sayılı Kanun'un 6. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi, bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanmasını yasaklamaktadır. Maddenin devamında yer alan (b) bendinde *"eşit durumdaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapılması"* ve (d) bendinde *"belirli bir piyasadaki hâkimiyetin yaratmış olduğu finansal, teknolojik ve ticarî avantajlardan yararlanarak başka bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet koşullarını bozmayı amaçlayan eylemler"* yasaklanan kötüye kullanma hallerine örnek olarak verilmiştir.

Önaraştırma konusu iddialar esasen TCDD Limanı depolarının şikâyetçiye kullandırılmadığı ve liman sahası içinde depo yapımı için yer verilmediği hususuna ilişkindir. İddiaya göre, TCDD'ye ait depolar sürekli bir nakliye firmasına kullandırılmakta ve diğer nakliye firmalarına kiralanmamaktadır. Bu suretle yapılan ayrımcılık şikâyetçi teşebbüsü rakipleri karşısında dezavantajlı duruma düşürmektedir.

490 Bu iddialar, "mal vermeyi reddetme" olarak bilinen kavramın unsurları ile benzeşmektedir. Hâkim durumdaki bir teşebbüs, tekelleşme amacı olmaması durumunda, kimlerle iş yapacağını özgürce seçme hakkına sahiptir. Hâkim durumdaki teşebbüsün sözleşme hürriyetinin kısıtlanarak sözleşme yapma zorunluluğu getirilebilmesi için, teşebbüsün sözleşme yapmayı reddetmesinin

piyasadaki rekabetin sınırlanması sonucunu doğurması ve ayrıca herhangi başka bir ekonomik amaca hizmet etmiyor olması gerekmektedir. Mal vermeyi reddetmenin kötüye kullanma olarak değerlendirildiği hallerden birincisi hâkim durumda bulunan teşebbüsün süregelen bir ticarî ilişki içerisinde bulunduğu müşterisine mal vermeyi durdurmasıdır. İkincisi bir veya daha fazla teşebbüse mal verilirken, ayrımcılık yapmak suretiyle bir başka teşebbüsün talebinin karşılanmamasıdır. Üçüncüsü ise bir mal veya hizmet üretimi için zorunlu bir unsura sahip olan bir teşebbüsün söz konusu unsuru kullanmak suretiyle faaliyette bulunacak bir teşebbüs ile sözleşme yapmayı reddetmesidir.

500

Dosya konusunu ilk iddia bakımından TCDD'nin depo yapımı için açık sahayı sadece iki firmaya tahsis etmek ve ikinci iddia bakımından ise TCDD'nin bir firmaya depolarını kullanırken diğerlerine kiralamamak sureti ile mal vermeyi reddettiği ve Kanun'un 6. maddesini ihlâl ettiği iddiası oluşmaktadır. Bu şüphelere ilişkin olarak mal vermeyi reddetme eyleminin unsurlarının gerçekleşip gerçekleşmediği aşağıda değerlendirilmiştir.

1.4.1.1. TCDD Samsun Liman İşletmesi'nin Samsun Limanı İçinde Özel Depo Yapımı Amaçlı Saha Kiralama Taleplerini Reddetmek Sureti ile 4054 Kanun'un 6. Maddesini İhlâl Ettiği İddiası

510

TCDD Liman İşletmesi'ne depo yapımı için açık saha kiralamayı talep eden firmalar ile sözleşme yapma zorunluluğu getirilebilmesi ve aksi durumların Kanun'un 6. maddesinin ihlâli sayılabilmesi için TCDD Limanı'nın hakim durumda olduğunun tespit edilmesi ve eylemin rekabeti kısıtlama dışında herhangi bir ekonomik ve rasyonel gerekçesi bulunmaması gerekmektedir. Bu analizde, şikâyete konu teşebbüsün hakim durumda olup olmadığı belirlenerek incelemeye başlanabileceği gibi, başlangıç olarak şikâyete konu eylemin bir kötüye kullanma hali içerip içermediği de irdelenebilir. 2003 yılında Samsun Limanı içinde yap işlet devret modeli ile 15 yıllığına saha kiralaması yapılmıştır. Kiralama işlemi TCDD Genel Müdürlüğü'nce yapılmış ve Ceynak ve Fer tarafından kiralanan sahalarda özel depolar yapılmıştır. 2009 yılında Erkut Nakliyat da depo yapımı için kendisine saha kiralanmasını talep etmiştir. Erkut Nakliyat'ın talebine ilişkin olarak TCDD Genel Müdürlüğü, Samsun Liman İşletmesi'nden görüş istemiştir. Liman İşletmesince gönderilen görüş yazısında Liman içersinde kiralamaya uygun saha bulunmakla birlikte özelleştirme sürecinde yapılacak böyle bir işlemin Liman'ın değerinde artış veya azalış yaratabileceği ve bu suretle özelleştirme usul ve esasları ile bir çelişki doğurabileceği belirtilmiştir. Dolayısıyla Erkut Nakliyat'ın talebinin reddedilmesinde teşebbüsler arası bir ayrımcılık yapma niyetinin bulunmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, dosya konusu bakımından alt pazar olarak kabul edilebilecek olan nakliye hizmetleri pazarında faaliyeti olmayan TCDD Liman İşletmesi'nin alt pazardaki rekabeti sınırlama gibi bir amacı olamayacağı da açıktır. Söz konusu anlaşma yapmayı reddetme eyleminin Liman'ın içinde bulunduğu özelleştirme süreci ile bağlantılı olduğu ve özelleştirme usullerine uyum konusundaki titizlikten kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Bundan dolayı da sözleşme yapmayı reddetme eyleminin rekabeti sınırlayıcı amacı olmaması sebebiyle bir kötüye kullanma hali olarak nitelenemeyeceği ve Kanun'un 6. maddesinin ihlali sayılamayacağı neticesine varılmıştır.

520

530

540 **I.4.1.2. TCDD Samsun Liman İşletmesi'nin Samsun Limanı İçinde Depoları Tek Firmaya Kullandırmak Sureti ile 4054 Kanun'un 6. Maddesini İhlal Ettiği İddiası**

I.4.1.2.1. Eylemin Niteliği

550 Gemi ile gelen yükün boşatılması yapıldıktan sonra nakliye firmalarının ilgili yere taşınması için depolanması zorunlu olmamakla birlikte özellikle gümrük işlemlerinin tamamlanmaması gibi durumlarda depolanmaktadır. Tarafların beyanlarından anlaşıldığı üzere limana inen yükün %90'a yakını depolanmakta ve geri kalanı da direkt ilgili yerlere ulaştırılmaktadır. Böyle bir durumda şikâyetçinin depolara erişiminin kısıtlanması piyasadaki rekabet şartlarını etkileyebilecek ve diğer teşebbüsleri piyasada avantajlı duruma geçirebilecektir. Dolayısıyla eylem piyasadaki rekabeti bozma potansiyeli taşımakta ve bu haliyle bir kötüye kullanma olarak nitelendirilebilmektedir. Hem yukarıda mal vermeyi reddetme unsurlarında sayıldığı hem de 4054 sayılı kanun'un 6. maddesinde belirtildiği üzere bu uygulama ancak ve ancak eylemde bulunan teşebbüsün hakim durumda olması halinde ihlâl sayılabilecektir. Bu nedenle eylem bir kötüye kullanma olarak nitelendirilebilecek olsa dahi bu aşamada TCDD Samsun Limanı'nın Samsun'daki depolama hizmetleri pazarında hakim durumda bulunup bulunmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

560 **I.4.1.2.2. Hakim Durum Değerlendirmesi**

4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde hakim durum; "*Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" olarak tanımlanmıştır. Rekabet Hukuku'nda, teşebbüs açısından böyle bir pazar gücünden söz edilebilmesi için, pazardaki diğer teşebbüslerin varlığına tamamen son verebilmesine yetecek hâkimiyet kurması gerekmeyeceği, bu gücün derecesi her pazarda farklı olsa dahi, söz konusu teşebbüslere davranışlarında bağımsız davranabilme özgürlüğü sağlamasının yeterli olduğu kabul edilmektedir. Hakim durum tespitinde kullanılan kriterleri üç temel başlık altında toplamak mümkündür. Bunlar teşebbüsün ve rakiplerinin pazardaki konumu, pazara giriş ve genişleme engelleri ve alıcı gücü olarak sıralanabilir. Aşağıda bu kriterler dikkate alınarak TCDD Samsun Liman İşletmesi'nin depolama hizmetleri pazarında hakim durumda olup olmadığı değerlendirilecektir.

1) Teşebbüsün ve Rakiplerinin Pazardaki Konumu

580 Hakim durum değerlendirmesinde en temel kriter teşebbüslerin pazar payı olmaktadır. TCDD Limanı depoları liman sahası içinde yer almakta ve 5 bölmeden oluşmaktadır. Ayrıca Liman sahası içinde 2003 yılında yap işlet devret modeli ile 15 yıllığına kiralanmış alanlarda yapılmış Ceynak ve Fer'e ait depolar bulunmaktadır. İlaveten hemen TCDD Limanı'nın yanında yer alan serbest bölgede depolama hizmeti verilmektedir. Yine Limanın yanında Toprak Mahsulleri Ofisi'ne ait depolar bulunmaktadır. Sasbaş'tan ve Fer'den edinilen

belge ve bilgilerden Erkut Nakliyat'ın Liman sahası içindeki ve serbest bölgedeki depoları sıklıkla kiraladığı öğrenilmiştir.

Ayrıca Samsun Bölgesinde faaliyette bulunan üç adet liman bulunmaktadır. Bunlar, TCDD Limanı, Yeşilyurt Limanı ve Toros Tarım Limanı'dır. Bunlardan Toros Tarım Limanı daha çok Toros Tarım'ın kendi ihtiyaçları için kullanılmakta, nadiren diğer teşebbüsler tarafından tercih edilmektedir. Ancak Yeşilyurt Limanı açıldığı günden bu yana TCDD Limanı'na çok ciddi bir alternatif haline gelmiştir. Yeşilyurt, her türlü dökme ve kargo yük elleçlemektedir. Bu liman, TCDD Limanı ile kıyaslandığında hem elleçleme kapasitesi¹ daha yüksek olduğu hem de teknolojisi daha yeni olduğundan daha hızlı elleçleme yapıldığı anlaşılmaktadır. Ayrıca Yeşilyurt Limanı'ndaki liman ve depolama hizmetlerinin daha ucuz olduğu da taraflarca ifade edilmiştir. Yerinde inceleme sırasında yapılan görüşme ve alınan belgelerden TCDD Limanı'na ait depoların 15 günlük kira bedelinin 2.750 ABD Doları ve Yeşilyurt Limanı'ndaki depoların aylık kira bedellerinin 5.000 ile 7.000 ABD Doları (ticari koşullar gerektirdiğinde indirim yapıldığı beyanlara ayrıca eklenmiştir) olduğu görülmektedir. Kısacası, depo kira bedelleri de bu iki liman arasında benzerlik arz etmekte hatta Yeşilyurt Limanı görece daha ucuz bir bedel talep etmektedir. Bu hususlar ve tarafların beyanları da dikkate alındığında Yeşilyurt Limanı'nın TCDD Limanı'na bir alternatif olduğu ve dolayısıyla Yeşilyurt Limanı'nda yer alan depoların da TCDD Limanı depolarına alternatif olarak nitelendirilebileceği ortaya çıkmaktadır. Nitekim Ceynak yetkilisi de yapılan görüşmede depoların doluluk durumuna göre liman tercihlerinin değişebildiğini ifade etmiştir. Yeşilyurt Limanı'nın TCDD Limanı'na alternatif olduğunu işaret eden bir diğer husus ise Ceynak'ın 2008 yılından 2009 yılına Yeşilyurt Limanı kullanımının oransal olarak artmasıdır. 2008 yılında indirilen toplam yükün %20'sini oluşturan Yeşilyurt'a indirilen yük miktarı, 2009 yılında %40'a kadar çıkmaktadır. Ayrıca, Gümrük Müdürlüğü'nün onayı ile depolar yeddi eminli depo haline getirilerek antrepo niteliği de kazanmaktadır. Özellikle Organize Sanayi Bölgesi'nde yer alan depoların bu şekilde gümrüklü depo olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu bölge Yeşilyurt Limanı'na yakın olduğundan özellikle bu Liman'a gelen yüklerin depolanması için tercih edilmektedir. Aşağıdaki tabloda Samsun Bölgesinde az önce sayılan depoların depolama kapasiteleri kuru dökme yük için gösterilmektedir.

Tablo 6:Samsun'da Bulunan Depoların Kuru Dökme Yük Kapasiteleri

..... Ticari Sır.....

Tablodan da görüldüğü üzere, TCDD Liman İşletmesi'ne ait depoların Samsun Bölgesindeki tüm depolar içindeki payı %.... ve TCDD Samsun Limanı çevresindeki depolar (Yeşilyurt ve Organize Sanayi Bölgesi hariç) içindeki payı ise %....'dir.

¹ Yeşilyurt Liman yetkililerinin beyanlarına göre elleçleme kapasiteleri yılda 5 milyon tondur. Denizcilik Müsteşarlığı Deniz Ticareti Müdürlüğü'nce hazırlan "Türkiye Limanları ve İskeleleri Bilgileri" başlıklı belge uyarınca TCDD'nin elleçleme kapasitesi ise genel kargo ve dökme kuru yükte 2 milyon ton civarındadır.

2) Pazara Giriş Engelleri

En temel pazara giriş engelleri sermaye gereksinimi, ölçek ekonomisi, çeşitlendirme, mutlak maliyet avantajı, atıl kapasite, pazarın olgunluk evresine girmiş olması olarak belirlenebilir. Dosya konusu pazarda, gümrüklü depo için alan bulmak ve deponun inşa maliyetleri tam olarak bilinmemekle birlikte Gümrük Müdürlüğüne verilen izin sonucu herhangi bir depo da yeddi eminli depo haline getirilmekte ve antrepo olarak kullanılabilir. Hâlihazırda pazarın %...'ye yakınına oluşturan organize sanayi bölgesindeki depoların da bu suretle kullanıldığı bilinmektedir. Dolayısıyla ilgili pazarda faaliyete geçmeyi sınırlayacak yükseklikte bir sermaye gereksinimi söz konusu değildir. Belli bir üretim kapasitesinin altındaki tesislerin ekonomik olmaması anlamına gelen ölçek ekonomileri bu sektör için geçerli değildir. Elbette ki yükün depolanması için belirli büyüklükte bir alana ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak bu ölçek ekonomisi olarak nitelenemez. Sektörde hammadde kaynağına yakınlık veya öğrenme eğrisi gibi rakiplere karşı maliyet avantajı yaratabilecek unsurlar da bulunmamaktadır. Sektör tam kapasite ile çalışmakta hatta mevcut depolar yetersiz gelmektedir. Bu durum göz önüne alındığında da sektörün büyüme potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Tüm bunlar bir arada değerlendirildiğinde pazara ciddi bir giriş engelinin olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

3) Alıcı Gücü

Bir veya birden fazla alıcının, söz konusu pazardaki ekonomik güçlerine bağlı olarak satıcılardan uygun koşullarda satın alma yapabilme kabiliyetleridir. Güçlü alıcılar, güçlü satıcıların fiyatlama politikalarını disipline edebileceği ve böylece ilgili piyasada bir güçler dengesi yaratabileceği için alıcı gücü rekabet analizinde önemli bir yere sahiptir. Ancak bu sektörde alıcıların önemli bir gücü bulunmamaktadır.

TCDD'nin pazar payının düşüklüğü ve pazara giriş engellerinin bulunmaması dikkate alındığında, depolama hizmetleri pazarında TCDD Liman İşletmesi'nin hakim durumda olmadığı sonucuna varılmıştır. Hakim durumda olmayan bir teşebbüsün eylemlerinin 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında değerlendirilmeyeceği açıktır. Dolayısıyla söz konusu eylem 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal etmemektedir.

I.4.2. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Kapsamında Değerlendirme

TCDD Liman İşletmesi ile nakliye firmaları aynı ürün pazarında faaliyet gösteren rakip teşebbüsler değildir ve aralarında dikey bir ilişki bulunmaktadır. Dikey ilişkilerde, yeniden satış fiyatının belirlenmesi, aktif satışların kısıtlanması veya belirli bir süreyi aşan rekabet etmeme yükümlülüğü gibi uygulamalar rekabet ihlali olarak değerlendirilebilmektedir. TCDD Liman İşletmesi ile nakliye firmaları arasında gerçekleştirilen "Kapalı Sundurma Kira Sözleşmesi" incelendiğinde herhangi bir münhasırlık hükmüne ve rekabeti sınırlayıcı başka bir hükme rastlanmamıştır. Nitekim yerinde incelemede elde edilen Ambar Defteri kayıtlarından depoların şikâyet edildiği gibi sadece Ceynak'a değil değişik zamanlarda şikâyetçinin de aralarında olduğu farklı teşebbüslere kiralandığı

09-60/1468-386

670 anlaşılmıştır. Uygulamada depo içinde mal bulunduğu ve kira sözleşmesi şartlarının aksine hareket edilmediği sürece, depo kiralama süresi 15 günlük süreler halinde uzatılmaktadır. Bu durum, nakliye pazarında faaliyet gösteren bazı firmaların depoları sürekli kullanmasına diğerlerinin ise bu depolardan hiç faydalanamaması sonucunu doğurabilecektir ve bu suretle nakliye pazarında rekabetin sınırlandırılmasına yol açma potansiyeline sahiptir. Uygulamanın pazardaki etkileri az önceki bölümde değerlendirilmiş ve rekabeti sınırlayıcı etkisinin olmadığı kabul edilmiştir. Dolayısıyla şikâyet konusu eylemin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında da ihlâl niteliği taşımadığı sonucuna ulaşılmıştır.

J. SONUÇ

680 Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikâyetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.